

Utbildningsdepartementet

Yttrande över promemorian En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

Jönköpings kommun har fått möjlighet att yttra sig över promemorian ”En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet”.

Bakgrund

Förordningen ersätter nu gällande förordningar för skolans verksamheter och ska tillämpas vid en fredstida krissituation eller när regeringen har beslutat att det råder höjd beredskap.

En allmän utgångspunkt för översynen är att det är viktigt för barn och elever att vistas i förskola och skola, inte bara för deras lärande utan också för deras hälsa och välmående. Det är även av stor vikt att samhället vid extraordinära händelser i fredstid, krigsfara och krig så långt som möjligt kan tillgodose behovet av omsorg för barn vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet, behovet av och rätten till utbildning och behovet av kompetensförsörjning.

Vidare är inte nuvarande gällande förordningar anpassade till hur skolväsendet är organiserat i dag. Exempelvis avspeglas inte att en stor del av utbildningen inom skolväsendet numera anordnas av enskilda huvudmän.

Det blev tydligt under covid-19-pandemin att den lagstiftning på skolområdet som fanns tillgänglig inte fullt ut svarade mot de behov av åtgärder som uppkom. Ny lagstiftning behövde därför tas fram på mycket kort tid. Verksamheter på skolområdet behöver ha en flexibilitet och möjlighet till omställning till olika scenarier där skolor kan tvingas stänga och även på andra sätt förändra sättet som undervisningen bedrivs på. Det är också av stor vikt att olika aktörers ansvarsområden och befogenheter så långt det är möjligt är tydliggjorda på förhand. Förslagen i promemorian är ett led i att uppnå denna ökade tydlighet.

Bland annat föreslås en möjlighet att vid fredstida krissituationer tillfälligt stänga verksamheter på skolområdet och en bestämmelse som rör planläggning av skolverksamheten inför fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Ett bemyndigande införs också som ger regeringen möjlighet att meddela

föreskrifter avseende enskilda huvudmäns uppgifter under höjd beredskap.

Utredningen föreslår vidare att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska fastställa vilka utbildningar som är att betrakta som samhällsviktig verksamhet och som särskilt ska prioriteras i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasialnivå vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Utredningen lämnar även förslag om att kommunen, under sådana förutsättningar, ska ges ett samordningsansvar för kommunikation med och information till samtliga huvudmän som bedriver verksamhet på skolområdet.

Vidare föreslås att ett nytt begrepp införs i skollagen, så kallade allvarliga störningar av lokal art, som är tänkt att tillämpas vid krissituationer som inte uppfyller kriterierna för en fredstida krissituation men ändå påverkar huvudmäns möjligheter att bedriva undervisning i lokalerna.

Förändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2026.

Jönköpings kommuns synpunkter

Jönköpings kommun ser att genomförd revidering av de aktuella förordningarna är nödvändiga och balanserade. Uppdateringen har dels aktualiserats av det nuvarande allvarliga säkerhetspolitiska läget, dels behov som tydligt framkom under covid 19-pandemin. Det är positivt att även gymnasieskolan inkluderas, även om detta inte är en obligatorisk skolform. Gymnasieexamen är mycket viktig för människors framtida möjligheter. Vidare fyller tillgång till hög och flexibel kompetens en särskilt viktig roll i tider av kris och höjd krisberedskap.

I övrigt önskar Jönköpings kommun göra medskick om två av de specifika förslagen.

- **Särskilt om enskilda huvudmäns ansvar vid höjd beredskap**

Utredningen föreslår att enskilda huvudmän så långt det är möjligt ska omfattas av författningsbestämmelser om verksamheter på skolområdet vid höjd beredskap. Detta är ett mycket viktigt förtydligande.

Jönköpings kommun vill i sammanhanget lyfta in det parallella betänkandet Utredning om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65. Där anges bland annat följande:

Vid omfattande eller extrema bristsituationer under kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap ska kommunerna och regionerna ha förmåga att, med användning av endast egna tillgängliga resurser, under cirka två veckor kunna upprätthålla sina måltidsverksamheter för skolverksamheter enligt skollagen.

Kommuners planering och förberedande åtgärder för att de ska ha en sådan verksamhetsförmåga som avses här ska även omfatta privata aktörers skolverksamheter (fristående skolor).

Jönköpings kommun önskar att detta ansvarsförhållande beskrivs med ökad tydlighet i denna och kommande regleringar. Det vill säga att enskilda huvudmän ska fortsätta bedriva sin verksamhet under hög beredskap, men att kommunen enligt utredningen SOU 2024:65 har ovanstående ansvar vad gäller just måltidsverksamhet.

- **Krisplan**

Under höjd beredskap kan skolorna behöva hantera frågor som normalt sett inte ingår i verksamheten. En effektiv krishantering förutsätter förebyggande arbete varför en krisplan måste finnas på plats innan den ska börja tillämpas.

Jönköpings kommun förutsätter att förslaget om en krisplan också omfattar förskoleverksamheter och att detta ligger i begreppet skolverksamheter. Jönköpings kommun önskar dock att detta, tillsammans med huruvida en skolverksamhet i detta sammanhang är att likställas med en skolenhet, förtydligas i framtida regleringar.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunalråd

Johan Fritz
Stadsdirektör